

Поради учням

- **Уникай агресора та перебувай у товаристві друзів.** Не заходь у туалет, якщо булер знаходиться там, не ходи в роздягалку, коли немає нікого поруч. Постійно перебувай у товаристві приятеля, щоб не залишатись наодинці з недругом. Перебувай в оточенні приятелів у коридорах або на перерві – скрізь, де можна зустріти булера, по дорозі додому, у транспорті,. Запропонуй те ж саме своєму другу.
- **Стримуй гнів.** Розхвилюватись у зв'язку зі знущанням природно, але саме цього й домагаються булери. Це дає їм змогу відчувати себе сильнішими. Намагайся не реагувати плачем, не червоній і не переймайся. Це вимагає великої кількості тренувань, але це корисна навичка дати відсіч агресору. Іноді корисно практикувати стратегію приведення себе в повну рівновагу, наприклад, рахувати до десяти, записувати свої гнівні слова на аркуші паперу, робити глибокий вдих або просто уходити. Іноді треба навчитися робити непроникний вираз обличчя, поки ти не позбудешся небезпеки (посмішка або сміх можуть провокувати агресора на нові третирання).
- **Дій хоро́бо, у́ходь та ігнору́й агресора.** Твердо й чітко скажи йому, щоб він припинив, а потім розвернись та піди. Намагайся ігнорувати образливі зауваження, наприклад, демонструй байдужість чи вдавай, що ти захоплений бесідою по мобільному телефону. Ігноруючи булера, ти показуєш, що він тобі байдужий. Зрештою, він, імовірно, утомиться діставати тебе.
- **Усу́нь провокаційні факто́ри.** Якщо булер вимагає від тебе грошей на обід, приносить обід із собою, кажи, що батьки не дають тобі грошей. Якщо він намагається відібрати твій музичний плеєр, айфон, планшет – не бери його до школи.
- **Розкажи дорослим про знущання.** Учителі, психолог, соціальний педагог, класний керівник, директор школи, батьки допоможуть припинити знущання, а в разі її систематичного характеру – звернутися до компетентних органів захисту прав дитини.

- **Поговори з кимось, кому ти довіряєш:** із працівниками школи, братом, сестрою або другом. Вони можуть запропонувати деякі корисні поради та відправити ситуацію, також це допоможе тобі відчути себе менш самотнім.

Пам'ятка для жертви булінгу

- 1. Не протиставляй себе колективу.** Намагайся бути доброзичливою людиною, навіть із агресивно налаштованими до тебе членами колективу.
- 2. Не принижуй інших:** не обзвиваєшся, не дерись, не погрожуй.
- 3. Захищайся:** твердо, не переходячи в атаку, не дозволяй принижувати себе, показуй, що можеш постояти за себе.
- 4. Наберись терпіння:** те, що відбулося, не триватиме довго.
- 5. Розбирайся у причинах,** але не займайся самоедством, самознищеннем, не звинувачуй себе ні в чому.
- 6. Говори впевнено, але тактовно,** коли розмовляєш із булером, стій прямо, поводься спокійно, не бійся, не кричи та тим більше не счиняй бійку.
- 7. Кажи «Ні» і не почувай себе винним.**
- 8. Шукай підтримки у працівників школи, друзів, батьків.** Вони допоможуть тобі вистояти.

9. Не мовчи! Розповідай про знущання та насильство над собою. Це допоможе швидше припинити протиправні дії.

10. Звертайся до компетентних органів, що мають захищати твої права, отримуй інформацію щодо власного захисту .